

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Theologia Moralis, Seu Resolutio Casuum Conscientiæ

Juxta Sacram Scripturam, Canones, Et Sanctos Patres

Continens Tractatus de Sacramentis in genere; de Baptismo, de Confirmatione, Eucharistia, Sacrificio Missæ; Constitutionem Innocentii XII. super celebratione Missarum, variaque alia decreta

Genet, François

Parisiis, 1703

Caput IV. De partibus necessariis ad constituendum Sacramentum.

urn:nbn:de:hbz:466:1-40834

De Sacramentis. Cap. IV. 15

Ius: Sacramentum hoc magnum est, ego autem dico in Christo & in Ecclesia.

C A P U T IV.

De partibus necessariis ad constituendum Sacramentum.

Quaest. I. QUÆNAM sunt partes necessariae ad constituendum Sacramentum?

Resp. Omnia Sacramenta, ut ait Concilium Florentinum, tribus perficiuntur, videlicet rebus tanquam materia, verbis, tanquam forma, & persona Ministri conferentis Sacramentum, cum intentione faciendi, quod facit Ecclesia; quorum si aliquod desit, non perficitur Sacramentum. Idem statuit & decrevit Concilium Tridentinum. sess. 7.

Conc. Florent. sub Eugenio IV. in Armenorum Decreto.

Quaest. 2. In quo consistit materia & forma Sacramentorum?

Resp. Quemadmodum in compositis naturalibus, vocamus materiam id quod determinari debet ad tale esse per aliud, formam vero vocamus quod ipsam materiam ad aliquid determinat, ac perficit; ita in Sacramentis res sensibiles quæ ex se indifferentes sunt ad significandum plura, dicuntur materia, & verba illa determinantia ad tale significandum, dicuntur forma: Ex verbis & rebus, inquit sanctus Thomas, fit quodammodo unum in Sacramento, sicut ex forma & materia, in quantum scilicet per verba perficitur significatio rerum. Et ibidem in corpore articuli sic habet: Aqua enim significare potest & ablu-tionem propter suam humiditatem, & refrigerationem propter suam frigiditatem: sed

D. Th. 3. p. q. 60. art. 6. ad 2.

ibidem in corp. articuli,

cum dicitur : Ego te baptizo, manifestatur quod aqua utimur in Baptismo, ad significandum emundationem spiritualem.

Quest. 3. Materia & forma sunt-ne partes essentielles Sacramentorum ?

D. Tho. in
4. sent. dist.
1. q. 1. art.
3. ad 2.

D. Th. 3. p.
q. 60. art. 7.
in corp.

Resp. Ita planè. Verba & res, hoc est materia & forma, ait Divus Thomas, sunt de essentia Sacramenti. Et alibi, ait: In Sacramenti verba se habent per modum formæ, res autem sensibiles per modum materiæ.

Quest. 4. Quisnam instituit materiam & formam Sacramentorum ?

D. Th. 3. p.
q. 64. art. 2.
ad 1.

Resp. Christus Dominus: Illa quæ aguntur in Sacramentis, ait Divus Thomas, per homines instituta, non sunt de necessitate Sacramenti; sed pertinent ad quamdam solemnitatem, quæ adhibetur Sacramentis ad excitandam devotionem & reverentiam in his qui Sacramenta suscipiunt. Ea verò quæ sunt de necessitate Sacramenti, ab ipso Christo instituta sunt qui est Deus & homo. Et licet non sint omnia tradita in Scripturis, habet tamen ea Ecclesia ex familiari Apostolorum traditione, sicut Apostolus dicit, I ad Corinth. II. CÆTERA, CUM VENERO DISPONAM.

Quest. 5. Quid intelligis per intentionem quæ requiritur ad validitatem Sacramentorum ?

Conc. Trid.
sess. 7. Can.
11.

Resp. Intentio est actus voluntarij in aliquem finem se moventis. Definitum est autem in Concilio Tridentino, intentionem esse necessariam ad confectionem Sacramentorum: Si quis dixerit, inquit, in Ministris dum Sacramenta conficiunt & conferunt, non requiri intentionem saltem faciendi quod facit Ecclesia, anathema sit.

Quest. 6. Quoruplex est intentio ?

De Sacramentis. Cap. I V. 17

Resp. Triplex. Actualis, virtualis, & habitualis.

Quæst. 7. Quænam est intentio actualis?

Resp. Actualis intentio est ea, quæ quis cogitat de eo conferendo, & habet actu intentionem faciendi quod facit Ecclesia: non est autem necessarium, ut dicat, Ego intendo, aut volo facere quod facit Ecclesia, sed sufficit, ut id faciat cum attentione conjuncta cum intentione administrandi Sacramentum. Unde

sanctus Carolus: *Sacerdos, inquit, Sacramenti administrationem cum aggreditur id intendat, idque sibi agere proponat quod Christus Dominus instituit, & sancta Mater Ecclesia intendit atque agit.*

Sanctus Carolus Act pe
4. De Sacrament. adm.
nistr.

Quæst. 8. Quænam est intentio virtualis?

Resp. Virtualis intentio nuncupatur, quæ ex actuali oritur, & ex illius virtute operatur: vel intentio virtualis ea est, quæ actu desit, & manet virtute; quia quamvis ille qui Sacramentum administrat non habeat tunc intentionem quia non cogitat actu de Sacramenti administratione cum sit distractus, eam tamen prius tempore habuit, ejusque virtute agit; v. g. ut ait sanctus Thomas: *Cum Sacerdos accedens ad baptisandum, intendit facere circa baptisandum quod facit Ecclesia. Vnde si postea in ipso exercitio actus, cogitatio ejus ad alia rapiatur, ex virtute prima intentionis perficitur Sacramentum.*

D. Th. 3. p.
q. 64. art. 8.
ad 3.

Quæst. 9. Quænam est intentio habitualis?

Resp. Habitualis intentio vocatur inclinatio seu promptitudo quædam ex habitu acquisito aut infuso proveniens, quàm nulla præcessit intentio, vel si præcessit, jam est moraliter interrupta, atque adeo nec per se nec per vir-

tutem à se relictam in actionem influere censetur, quod quidem accidere potest homini etiam dormienti. v. g. Cum quis solitus administrare Sacramentum Baptismi, illud administrat sine ulla intentione, aut reflectione ad id quod agit.

Quæst. 10. Quænam ex dictis intentionibus requiritur in ministro ad validitatem Sacramentorum?

Resp. Intentio actualis non est necessaria ad validitatem Sacramentorum; quia, ut ait Divus Thomas, *Non est totaliter positum in hominis potestate habere actualem intentionem; quia præter intentionem, cum homo vult multum intendere, incipit alia cogitare, secundum illud Psalmi 39. COR MEUM DERELIQUIT ME.* Studiosè tamen, inquit idem Doctor ibidem, *curare debet Sacramenti Minister ut etiam actualem intentionem adhibeat.* Intentio virtualis sufficit. *Si enim in ipso exercitio actus, inquit idem sanctus Thomas ibidem, cogitatio Ministri ad alia rapiatur, virtute primæ intentionis perficitur Sacramentum.* Hæc enim in Ministro, evagante animi cogitatione, dum Sacramentalem actionem exercet esse potest, atque ad Sacramenti integritatem sufficit. Quare Sacerdos, qui minores hostias consecrandas in altari reposuit, eas verè consecrat vi primæ intentionis, etsi inter mysteria mens ejus fuerit evagata, nec illarum in ipso consecrationis articulo meminerit.

Intentio habitualis non sufficit, quia actus ex illa proveniens, non est actus humanus, cum fiat sine advertentia, & deliberatione, nec proinde adsit intentio faciendi quod facit Ecclesia, &, ut ait Divus Bonaventura: *Dispensatio Sacramentorum est opus hominis ut*

D. Th. 3. p.
q. 64. art. 8.
ad 3.

D. Bonav. in
6. p. Brevi-
loq. cap. 5.

rationalis, ut Ministri Christi & ut Ministri De Sacra-
salutis: Hinc est, quod necesse est quod fiat mentorum
ex intentione, quâ quis intendat facere quod dispensatio-
Christus instituit ad humanam salutem, vel ne,
saltem facere quod facit Ecclesia.

Quaest. II. Si habitualis intentio Ministri
non sufficiat, quomodo intelligi debet quod ait
Divus Thomas, quod Licet ille qui aliud co- D. Th. 3. p.
gitat non habeat actualem intentionem; ha- q. 64. art. 8.
bet tamen intentionem habituaalem, qua suffi- ad 3.
cit ad perfectionem Sacramenti?

Resp. Facile est videre ex verbis Divi Tho-
mae, cum non loqui de intentione habituali,
quatenus distinguitur à virtuali, sed solum
quatenus distinguitur ab actuali; cum dicat
ibidem immediatè post verba citata: Puta cum
Sacerdos accedens ad baptisandum, intendit
facere circa baptisandum quod facit Ecclesia.
Vnde si postea in ipso exercitio actus cogitatio
ejus ad alia rapiatur, ex virtute primæ inten-
tionis perficitur Sacramentum. Hoc autem
vocamus intentionem virtualem, quæ nihil
aliud est quàm intentio quæ reperitur in eo,
qui habitâ intentione actuali administrandi
Sacramentum, postmodum distractus est, il-
ludque confert virtute primæ intentionis actua-
lis quam prius habuit.

Quaest. 12. Si intentio Ministri necessaria
foret ad validitatem Sacramenti, sanctus Ale-
xander Episcopus Alexandriae, non debuisset
approbare Baptismum à sancto Athanasio So-
ciii jocando collatum; cum enim adhuc puer
pueriliter luderet in littore maris & Episcopa-
les actiones imitando exprimeret, colludentes
pueros baptizavit in nomine Trinitatis; quo-
niam quidem qui ludendo solum res facit, non
videtur habere intentionem administrandi Sa-
cramentum. Similiter Baptismus receptus à

sancto Genesio in theatro, ab eo qui irridere volebat mores Christianorum, & modum baptizandi eorum, non fuisset validus?

Resp. Primò responderi potest factum Athanasii esse valdè dubium, ut patet ex ejus historia exactiùs scripta à celebri autore. Verùm licèt hæc historia vera foret, Glossa in Can. Spiritus-sanctus, ubi hæc historia refertur, sic respondet. *Dico etiam quod licèt formam ludendo accipiat, dum tamen baptizare intendat, baptizat: Si autem omnia jocose fiant, non erit Baptismus.* Et Divus Thomas hanc difficultatem proponit, & ita solvit. *Dicitur quod puer Athanasius ludeo simulans se Episcopum, baptizavit quosdam: & judicatum est ab Alexandro Episcopo ut non rebaptizarentur, quia inventum est, quod ipse intentionem baptizandi habuit. Quod etiam patet ex hoc quod non baptizabat nisi Catechumenos, hoc est eos qui se disponebant ad recipiendum Baptismum.*

Glossa. in
Can. Spiritus-
sanctus. 1. q.
1. verbo. In-
regis interro-
gationibus.

D. Tho. in 4.
sent. dist. 6.
in Expositione
littere.

D. Antonin.
1. p. tit. 8. c. 1.
S. 9. summae
historialis,

Quod spectat ad factum sancti Genesii, dico illum joculariter & histrionice Christiana mysteria imitantem, & irridentem coram Diocletiano, sed repente, tangente Deo cor hominis, ad fidem Christianam esse conversum, & baptizatum, ut ait sanctus Antoninus, his verbis: *Quam ob rem ad nos misisti, filiule? At ille, non jam simulatè & fictè, sed ex puro corde respondit, quia gratiam Christi consequi cupio, per quem renatus à ruina iniquitatum mearum liber fiam.* Ita hanc historiam refert Surius lib. 4. de Vita sanctorum, dum scribit vitam sancti Genesii. Posito autem quod minister ille evocatus nullam habuerit intentionem baptizandi, sed tantum deridendi Baptismum, tunc dicimus non baptizasse Genesium; si autem baptizando voluerit fa-

ere quod in baptizando Christianos facere solitos esse audierat, tunc ab eo baptizatum esse Genesium asserimus. Quoquo modo se res habeat, sanctus Genesius baptizatus est vel Baptismo fluminis vel sanguinis; fluminis quidem si praefatus Minister in eo baptizando intendebat facere quod Christiani in simili occasione faciebant: Sanguinis autem Baptismo regeneratus est cum Christi fidem amplexus illustre Martyrium subiit.

Quaest. 13. Quomodo igitur intelligenda sunt verba Divi Augustini relata in Canone: *Baptismus: Non timeo, inquit, adulterum, non ebriosum, non homicidam, quia columbam attendo per quam mihi dicitur, hic est qui baptizat*, nimirum Christus. Ex his verbis colligere licet, intentionem non esse necessariam ad validitatem Sacramenti; primò quia si intentio necessaria foret, timere quis posset, qui ab ebrioso Sacramentum susciperet, ne facile intentione careret. Secundò quia, ut ait sanctus Augustinus, quisquis baptizet, Christus est qui semper confert Baptismum, proindeque intentio Christi sufficit ad validitatem Baptismi?

Resp. Facile videre licet ex verbis sancti Augustini, & ex eo quod probare volebat scribens contra Donatistas, asserentes validitatem Sacramenti pendere à sanctitate Ministri, sanctum Augustinum nihil aliud probare velle nisi sanctitatem ministri non esse necessariam ad validitatem Sacramenti. Unde Glossa in Can. *Dedit. I. q. I. verbo. ebrius, ait, ita tamen quòd sentiat quid faciat, quia intentio baptizantis exigitur.*

Quaest. 14. Si intentio necessaria est ad validitatem Sacramenti, quare Divus Augustinus relatus in Canone *Solet*, ait: *Vbi autem ne-*

Can. Baptismus. De consecrat. dist. 4.

Can. Solet de consecr. dist. 4.

que societas ulla esset ita credentium, neque ille qui acciperet, ita crederet, sed totum ludicrè & mimicè, & joculariter ageretur: utrum approbatus esset Baptismus qui sic daretur: divinum iudicium per alicujus Revelationis Oraculum, concordi oratione & impensis supplici devotione gemitibus, implorandum esse censerent; ita sanè ut post me dicturos sententias, si quid jam exploratum & cognitum afferrent, humiliter expectarent. Cur, inquam, cum talis tantusque Doctor Ecclesiæ non ausus sit hanc Controversiam definire, nos audeamus eam decidere?

Resp. Facile respondemus, nos jam in Ecclesia habere quod desiderabat sanctus Augustinus, cum hæc Controversia definita fuerit à Conciliis Florentino & Tridentino supra relatis.

Quest. 15. Requiritur-ne ad validitatem Sacramenti, ut. v. g. baptizans sciat quæ sit intentio Ecclesiæ?

Innocent. IV.
super C. Si
quis puerum
de Baptismo.

Resp. Non est necessarium, modò verè intendat baptizare, quod quidem Innocentius Papa IV. asserit. *Non est, inquit, necesse quod baptizans sciat quid sit Ecclesia, nec quod gerat in mente facere quod facit Ecclesia; imò si contrarium gereret in mente, scilicet non facere quod facit Ecclesia, sed tamen facit, quia formam servat; nihilominus baptizatus est, dummodo baptizare intendat.* Atque hoc modo intelligendus est Innocentius IV. quod scilicet vult solum ad validitatem Sacramenti, ut is qui baptizat observet formam Sacramenti, & habeat præterea veram baptizandi intentionem, licet non sit necesse, ut velit per Baptismum conferre gratiam sanctificantem baptizato, quod vult tamen Ecclesia.

De Sacramentis. Cap. IV. 23

Quæst. 16. Quare intentio interpretativa non est sufficiens ad validam Sacramenti administrationem, cum sufficiat ad peccatum, atque etiam ad validam Sacramenti susceptionem?

Resp. Non debet hæc intentio sufficiens existimari ad Sacramenti administrationem, quia hæc intentio non est, sed esset si agens adverteret, ut in ebrio, & dormiente, qui tamen Sacramenta validè non conficiunt, invenitur. Ratio autem discriminis in allatis exemplis est; quia Sacramenti administratio, per modum actionis humanæ & Ecclesiasticæ exerceri, ac proinde actu vel virtute intendi debet; sola autera intentio interpretativa, quam habet, dormiens, vel ebrius, non facit actum illum esse humanum, & libera applicatione exercitum: at verò peccatum ut inficiat animam, non debet necessariò intendi per modum actionis, sed per modum objecti, à quo voluntas malitiam haurit, quomodocumque tandem illud amet. Unde qui est ita dispositus, ut libenter peccaret, si sciret ibi esse peccatum, continuò peccati reus efficitur: similiter recipiens Sacramentum merè passivè se habet. (Si Pœnitentiæ Sacramentum excipias, in quo actus pœnitentis sunt Sacramenti materia necessaria) unde modò non ponat positivum obicem, & sit aliundè ita dispositus, ut Sacramentum recipere vellet. si ministraretur, non requiritur per se alius actus; ideoque Baptisma dormienti Cathecumeno, Baptismi alioquin studioso collatum, nunquam iteravit Ecclesia, & parvulis proprio actu carentibus quotidie confertur; & in hoc sensu dixit Innocentius III. *Tunc ergo characterem Sacramentalis imprimi operatio, cum obicem voluntatis contrarie non invenit obersistentem;*

Cap. Majores.
De Baptif-
mo, in fine.

Quia nimirum in voto Baptismi antea concep-
to sufficiens intentio Moralis, & interpretativa
perseverat, cum quibus tamen stat in reci-
piente vera intentio recipiendi Baptismum,
modò expressè non contradicat. Unde adultus
receptioni Baptismi expressè contradicens, ni-
hil recipit, quia tunc nullam habet intentio-
nem recipiendi Baptismum, nec etiam inter-
pretativam, quæ sufficeret ad hoc, ut validè
reciperet.

CAPUT V.

*De mutationibus quæ accidere possunt
materiae formaeque Sacramentorum.*

Quest. 1. QUÆNAM mutatio in mate-
ria & forma Sacramentorum,
reddit Sacramentum invalidum?

Resp. Certum est, omnem mutationem sub-
stantialem, tum in materia, tum in forma
Sacramentorum, reddere Sacramentum in-
validum. Quod quidem probatur autoritate
sancti Augustini relati in Canone: *Detrahe,*
inquit, verbum, & quid est aqua? Accedit
verbum ad elementum, & fit Sacramentum;
Hoc est, detrahe formam à materia Baptismi
seu verbum ab aqua, nullum erit Sacramen-
tum: quibus verbis satis constat mutationem
omnem substantialem sive materiae sive formæ
Sacramentum nullum reddere.

Quest. 2. In quonam sita est essentialis mu-
tatio formæ Sacramentorum?

Resp. Cum verba, inquit Divus Thomas,
operentur in Sacramentis quantum ad sensum
quem faciunt, oportet considerare, utrum per
talem mutationem tollatur debitus sensus ver-
borum;

Can. Detrahe.
1. q. 1.

D. Th. 1. p.
q. 60. art. 3.
in corp.